

לקו"ש חי"ט – ראש השנה

ס"ד: הקשר ד'משביעין אותו' עם ר"ה: להעיר משי' כ"ט אלול תשל"ו ס"ד – השייכות לחודש השביעי.

שם (והע' 26): "דער זאגן די תורה אויף משביעין אותו בערב ר"ה": אבל ראה ד"ה יו"ט של ר"ה תשל"ג (מוגה) הע' 16 (אמירת המאמר היתה בר"ה), שי' אדר"ה תש"נ (בלתי מוגה, ס"ו-ז – כנ"ל, הביאור בזה). וצ"ע.

ס"ה: בריאת אדה"ר ביום ו', לא אד"ו רא"ש: ראה שי' א' דר"ה תשי"א (הטעם ע"פ קבלה), ב' דחה"ש תשכ"ט ('פלא', עד"ז בחגה"ש).

שם: מעלת הקביעות: ראה ג"כ (באו"א) שי' ש"פ האזינו (ב') תשד"מ ס"ב-ג. מכתבים כלליים לר"ה תשד"מ, תש"נ. ובכ"מ.

ס"ו (והערה 40): "וואס דער אלטער רבי רופט אים אהן...מיט'ן נאמען "עזרא": ראה גם לקו"ש חי"ד ע' 370 הע' 13.

ס"ז: ההכתרה באה בשמחה גדולה: ראה שי' ב' דר"ה תשכ"ז ס"ג (תוכן השמחה). ובכ"מ.

ס"ב: בכסה ליום חגיגנו: להעיר משי' ליל א' דחה"ס תשמ"ז (גילו ברעדה לפי"ע השמחה דחה"ס). ובכ"מ.

אח"כ אמר: דא איז דא די וואס זיינען שייך צו האדרת והאמונה, און אויך המלוכה והממשלה - וניגנו הניגון האדרת והאמונה.

אח"כ צוה לנגן נייעט נייעט ניקאווא.

ד. בנוגע צו דעס וואס מ'האט דערמאנט פריער (בהמאמר) אז ער"ה איז דער יום הולדת פון צ"צ, איז דאך דא צוויי סיפורים: דער ערשטער סיפור וואס מ'וויל דא דערמאנען איז, אז בשעת דער צ"צ איז געבארן געווארן בערב ר"ה, האט דער אלטער רבי געזאגט דעס מאמר וואס דערנאך איז דאס אראפגעקומען בכתב אין די ערשטע דריי פרקים פון ספר החניא, און די התחלה איז געווען פון משביעין אותו תהי צדיק.

וואס דאס איז דאך אויך דער קשר מיט חודש השביעי, עפ"י המבואר אין אוה"ח אין דרושי ר"ה (ע' א'דפז) אויף בחודש השביעי, אז איינע פון די טייטשן בזה איז מלשון שבועה (שווערן), ועד"ז אין משביעין אותו, איז דאך דער צ"צ מבאר בארוכה אין די קיצורים והערות צו התחלת ספר החניא (וואס איז שוין געדרוקט) ד"ה משביעין אותו (ע' מה ואילך), אז דאס האט אין זיך דעס אפטייטש מלשון שבועה.

און משביעין האט דאך אויך דעם אפטייטש מלשון שובע, בדוגמא ווי ס'ברענגט זיך אראפ אין חסידות בכ"מ (ד"ה יו"ט של ר"ה ה'שי"ח. ובכ"מ) דאס וואס ער זאגט אין מדרש (ויק"ר פכ"ט, ח) אויף בחודש השביעי, אז ער איז משובע (ער איז אנגעזעטיקט) אין אלע ענינים של ברכה.

ועד"ז אויך בפשטות וואס דאס איז דער זיבעטער חודש, וואס בחודש השביעי באחד לחודש איז דאך ר"ה, ועד"ז בנוגע צו משביעין אותו, איז דער צ"צ מבאר אין די הערות אז דאס איז אויך פון לשון זיבן, שבע ביום היללתיה (ע' נו), דער ענין פון שביעאה בשביעאה, ווי ער איז דארטן מבאר בארוכה.

וואס דאס איז געווען ביום הולדתו, און דאס איז דער קשר צווישן דעם צ"צ מיטן אלטן רבי'ן, נוסף על שאר הקשרים.

וכידוע אויך פון סיפורי רבותינו נשיאנו, אז בשעת מ'האט געבעטן דעם צ"צ ער זאל מקבל זיין די נשיאות, און דער צ"צ האט געזאגט אז ס'איז דא דעם אלטן רבי'נס א זון וכו', האבן אים געזאגט רבני החסידים רבני חב"ד, אז איש מזריע תחלה יולדת נקבה, איז דאס די טאכטער פון אלטן רבי'ן, און דערנאך איז אשה מזרעת תחלה יולדת זכר - דאס זיינס איד, און דעמולט האט ער מקבל געווען אויף זיך די נשיאות, ווי שוין אויך אפגעדרוקט (התמים ח"ג ע' כב).

וואס בינתיים איז אויך דא א סיפור וועגן דעם קשר פון דעם אלטן רבי'ן מיטן צ"צ, וואס דאס איז אויך פארבונדן מיטן ענין פון אהבת ישראל, וואס דאס איז דאך אן ענין שהזמ"ג, כמדובר בארוכה אין דער התוועדות שלפני"ז (ח"י אלול), ווי אזוי מ'דארף דאס איצטער האבן ביתר שאת וביתר עוז.

און ווי געבראכט אויך (בהמכתב כללי) בקשר פון ימי הסליחות דאס וואס ער זאגט אין אליהו זוטא (פכ"ג) "הי' יודע דוד שעחיד ביהמ"ק להיות חרב והקרבתו יהיו בטלין והי' מצטער על ישראל וכו' ואמר הקב"ה לדוד כו' יעמדו לפני יחד באגודה אחת ויתודו כו'", איז דעמולט אני אענה אותם, און ער האט דאס אליין באוויזן, כשליח ציבור שמחעטף בטליחו וכו', ווי ער זאגט דארטן בארוכה.

ע"י שהתעוררות התענוג דלמעלה (עכשיו) היא ע"י עבודתם של ישראל, שהשרש
 דישראל הוא בהעצמות, התענוג שנמשך עכשיו הוא נעלה יותר מהתענוג שנמשך
 מצד עצמו (בתחלת הבריאה). ועפ"ז, בר"ה שחל להיות בשבת, שהתענוג הוא מצד
 הזמן דשבת (שבת מיקדשא וקיימא¹¹), חסר לכאורה מעלת התענוג שמתעורר ע"י
 עבודת האדם. ואף שגם בר"ה שחל להיות בשבת ישנה העבודה דאמירת פסוקי
 שופרות, הרי אמירת הפסוקים היא בכדי שהמשכה תהי' בגילוי. וכמבואר בהמשך
 יו"ט של ר"ה תרס"ז¹², דהמשכה שע"י המצוות אינה בגילוי כ"כ, והגילוי הוא ע"י
 התורה, תורה אורי¹³. ולכן, בכדי שהמשכה התענוג שע"י קיום מצות תקיעת שופר
 תהי' בגילוי הוא ע"י אמירת פסוקי שופרות. וזהו הטעם שגם בר"ה שחל להיות
 בשבת אומרים פסוקי שופרות, אף שהמשכה התענוג אז הוא מצד עצמו, כי
 המשכה שמצד השבת עצמו היא למעלה, ובכדי שיהי' הגילוי למטה הוא ע"י
 אמירת פסוקי שופרות. וכיון שע"י אמירת הפסוקים הוא רק גילוי המשכה,
 והמשכה עצמה היא מצד השבת עצמו, הרי בר"ה שחל להיות בשבת חסר לכאורה
 העילוי שנעשה ע"י עבודה.

(ג) ויובן זה בהקדים מה שארז"ל¹⁴ משביעין אותו תהי צדיק כו', ואמר כ"ק מו"ח
 אדמו"ר¹⁵ בשם הצי"צ, אשר בר"ה הראשונה לחייו (שנת תקנ"ו)¹⁶ אמר
 אדמו"ר הזקן דרוש משביעין אותו תהי צדיק כו', והוא השלשת פרקים הראשונים
 של ספר התניא¹⁷. ויש לבאר השייכות דענין משביעין אותו לר"ה ע"פ המבואר
 בלקו"ת¹⁸, דזה שכל אחד מישראל נק' אדם (אתם קרויין אדם¹⁹), הוא, לפי שבנשמת
 כל אחד מישראל יש חלק מנשמת אדם הראשון. ומזה מובן, דבר"ה (יום כרוא
 אדה"ר) שאז מתחדש (בכל שנה) הענין דהמשכה נשמת אדה"ר בגופו (ויפח²⁰ באפיו
 נשמת חיים)²¹, הרי זה גם יום ההולדת של כל אחד מישראל. וי"ל שזהו הקשר
 דמשביעין אותו לר"ה.

(11) כיצה יו, א.

(12) בסימום — ע' תקמו.

(13) משלי ו, כג.

(14) נדה ל, ב.

(15) „היום יום' ו אדר שני.

(16) הצי"צ נולד בכ"ט אלול תקמ"ט, ערב ר"ה תקן („היום יום' כ"ט אלול, ערב ר"ה. וראה בארוכה
 התמים' חוברת ג' ע' כה [קכט, ב]), והדרוש משביעין אותו אמר אדמו"ר הזקן בר"ה הראשון לחייו (דהצי"צ,
 ר"ה תקין).(17) להעיר, שברפ"ג דתניא [סיוס וחותרם הדרוש, דהכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א)] מדובר בענין
 הדעת — ענינו של הצי"צ (ראה ספר השיחות ה'תשי"ב ריש ע' 19. התשי"ה ע' 60).

(18) נצבים מז, ב.

(19) יבמות סא, רע"א.

(20) בראשית ב, ז.

(21) לקו"ת שם מז, א.

(כמודגש בפסוקי שופרות)³⁴, והגילוי דמ"ת הוא מעין ודוגמת הגילוי דלעת"ל, כמבואר בתניא³⁵ ש"כבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה", ושלמותו יהי' לעתיד לבוא כשיקויים היעוד³⁶ "ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך ראות את מוריך", הגילוי דעצמותו ומהותו ית', למעלה מבחי' "חיי העולמים", ולמעלה מבחי' "יחיד חי העולמים מלך" (שאומרים בכרכת "ברוך שאמר"³⁷), שגם בחי' "יחיד" יש לה ערך ושייכות ל"חי העולמים", ע"ד "יחידו של עולם", כי אם, מהותו ועצמותו ית' ממש.

ובפרט שנוסף על מעלת הזמן ישנה גם מעלת המקום — "בית גדול", שמגדלין בו תפלה ומגדלין בו תורה³⁸, ועד לדוגא שלמעלה מהתחלקות דגדול וקטן, ולמעלה מגדרי המקום והזמן, כולל גם שנעשה תיכף ומיד ממש.

* * *

ו. כאן המקום להזכיר ענין הקשור עם הפצת המעיינות חוצה בשייכות לר"ה דשנה זו — כמוזכר לעיל³⁹ טבערב ראש השנה נשלמו מאתיים שנה להולדת הצמח-צדק (ערב ר"ה דשנה תק"נ — ערב ר"ה דשנת תש"נ), אשר, בקשר לזה אמר רבינו הזקן בראש השנה מאמר חסידות ד"ה משביעין אותו, מאמר של ר"ה, שקשור גם עם יום הולדת (לידת אדה"ר בר"ה), שתוכנו ג' פרקים הראשונים דספר התניא.

ובנוגע לזה שהעירו על הפלא שבדבר, שאמירת המאמר היתה בר"ה, למחרת יום ההולדת, ולא ביום ההולדת עצמו — הנה:

הטעם הפשוט שיש לומר כזו — שכיון שלא יודעים הזמן המדוייק ללידת הצ"צ במשך המעל"ע דערב ר"ה, יתכן שנולד בזמן שלא הי' פנאי לאמירת מאמר ביום ההולדת עצמו, ואפילו אם נולד בהתחלת היום — יתכן שלא היתה שעת הכושר לאמירת מאמר חסידות ברבים, מצד טירחא דציבורא

דברכת התורה — "נותן התורה" לשון הוה (ראו תו"א יתרו סו, ב. לקו"ת תוריע כג, א. ובכ"מ).
 (34) ראה אבודרהם בטעמי התקיעות ("העני השלישי"), המשך וככה תרל"ז פ"ע.
 (35) פל"ד (מו, א).
 (36) ישע"ל, ל. כ. וראה תניא שם.
 (37) להעיר מהידוע אודות גודל העילוי דברכ "ברוך שאמר", ועד שע"פ הנוסח דכמה קדושי על"י ה"ז התחלת התפלה. אמנם, ע"פ הנוסח שקבע רבינו הזקן התחלת התפלה היא מ"הודו לה'", עני ההודאה*, כמו "מודה אני" שבהתחלת היוג

כשניעור משנתו**.

(38) מגילה כז, רע"א.
 (39) שיחת כ"ט אלול, ליל ער"ה תש"נ.

שמדובר אודות פנותו של הקב"ה.
 (***) להעיר מהשייכות לר"ה — דורמיטא דז"א, ענין השינה, וכהסיפור הידוע (ראה סה"ש תורת שלום ע' 13 ובהערה 10) אודות הרה"ח ר' הלל מפאריטש שכערב ר"ה הי' שוכב לישון, ע"ד ובדוגמת ענין השינה למעלה, היינו, שלימוד הננינים בתורת החסידות פעל עליו עד שנעשה אצלו בפועל ממש, וכיון שסיפור זה הגיע אלינו ה"ז הוכחה ששויך גם לכארא.

(* תנועת הביטול, וביחוד עם זה, הדגשת הענין דעבודת האדם, ולא כבי"ב ברוך שאמר והי' העולו

בלתי מוגה

לכנס ולאסוף את השומעים, אשר, פעולת השומעים בשמיעת המאמר פועלת הוספה וחידוש אצל בעל המאמר.

ועוד יש לומר – ע"פ המבואר לעיל החילוק שבין ערב ר"ה לר"ה, שבערב ר"ה "יודעין שהקב"ה יעשה להם נס", הידיעה בלבד, ואילו בר"ה נעשה הענין בפועל ממש, שמזה מוכן גם בנוגע לאמירת מאמר חסידות, ובפרט מאמר שתוכנו ג' פרקים ראשונים דספר התניא, תושב"כ דתורת החסידות⁴⁰ – שהזמן המתאים לזה הוא בר"ה, שאז נעשים כל הענינים בפועל ממש.

ז. ו"המעשה הוא העיקר"⁴¹ – שהרי, אין זה ענינו לחקור ולדרוש הטעמים של רבינו הזקן לאמירת המאמר בר"ה, ולא בערב ר"ה, כי אם, ללמוד מזה הוראה למעשה בפועל:

בעמדנו בר"ה שבו מלאו מאתיים שנה לאמירת המאמר ד"ה משביעין אותו, התוכן דהתחלת ספר התניא – ה"ז הזמן המתאים לעורר אודות הוספה בלימוד תורת החסידות במשך ר"ה, בתורתו של רבינו הזקן ובתורתו של הצמח צדק (בעל יום ההולדת), וכן בתורתם של הנשיאים שלפניהם ושלאחריהם, החל מהבעש"ט והמגיד, ועד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, נשיא השמיני, ועד לנשיא העשירי – הקב"ה ומלכא משיחא.

ויה"ר והוא העיקר – שעי"ז יתוסף עוד יותר בקירוב וזירוז הגאולה שתלוי בהפצת המעיינות חוצה⁴², כולל ובמיוחד בקשר ובשייכות לתורתו של הצמח צדק שבי השמות ("צמח" ו"צדק") שייכים למשיח צדקנו⁴³, ובפרט בסמיכות ליום הולדתו, ובוה גופא – לאחרי השלימות דמאה שנה, ולאחרי השלימות דמאתיים שנה.

ובפשטות – שתיכף ומיד ממש זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ו"הקיצו ורננו שוכני עפר"⁴⁴, והם בתוכם, ובאים כולם יחדיו, עם כל בניי – "קהל גדול ישובו הנה"⁴⁵, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, לבית המקדש ולקדש הקדשים, ותיכף ומיד ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אך צדיקים". ואח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה]

42) אגה"ק דהבעש"ט וכש"ט בתחלתו ובכ"מ).
43) ד"ה מעייני הישועה ע' 150 ואילך, וש"נ.
44) ישעי' כו, יט.
45) ירמ"י לא, ז.

40) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ה ע"א
ואילך, וש"נ.
41) אבות פ"א מ"ז.
42)

בס"ד. יום א' דראש השנה, ה'תשי"א.

— בעת ההליכה לתשליך —

בלתי מוגה

א. בנוגע להקביעות דראש השנה בימים בגה"ז, ולא בימים אד"ו, כהסימן "לא אד"ו ראש"י — צריך להבין: איך יתכן שלעולם לא יחול ראש השנה ביום ו' (לא אד"ו ראש), בה בשעה שראש השנה הראשון (יום ברוא אדם הראשון) הי' ביום ו' למע"ב?

לכאורה אפ"ל שהכלל "לא אד"ו ראש"י הוא בנוגע לקביעות החדשים ע"פ החשבון, משא"כ בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי', יתכן שראש השנה יחול גם בימים אד"ו. אבל, לדעת הרס"ג³ שגם בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי' עיקר הקביעות מן התורה היא ע"פ החשבון, הכלל "לא אד"ו ראש"י הוא לעולם, גם בזמן שמקדשין ע"פ הראי'. וצריך להבין טעם החילוק בין ראש השנה הראשון (שחל ביום ו') לראש השנה בכל השנים שלאח"ז.

ובהקדם מ"ש הרמב"ם³ "מפני מה אין קובעין בחשבון זה בימי אד"ו .. לפיכך עשו יום קביעה ויום דחי' כדי לפגוע ביום קיבוץ האמיתי", והשיג עליו הרמב"ד ש"לדבריו אין ראוי לקובעו לעולם ביום מולדו, ומה חטא אד"ו שלא יהי' בו המולד לעולם באמיתי ולעולם ידחה, ומה זכה בגה"ז שיהי' ולא ידחה".

ויש לומר, שהרמב"ם לא פירש הטעם לדחיית אד"ו דוקא (וכתב טעם קלוש), כיון שהטעם האמיתי הוא ע"פ קבלה (כדלקמן), והרמב"ם שהי' מקובל גדול, נזהר ביותר שלא לגלות עניני קבלה אפילו ברמז (כמו רש"י ז"ל), כיון שהי' אז זמן סכנה לגלות עניני קבלה אפילו ברמז (כמבואר בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴).

וביאור הטעם לדחיית אד"ו דוקא — ע"פ קבלה⁵:

(1) רמב"ם הל' קידוש החודש רפ"ז. (2) הובא ביסוד עולם שער ד' פ"ו. וראה בארוכה תו"ש בא כרך יג פ"ג. (3) שם ה"ז.
(4) סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 41 ובהערה שם (וש"נ). תש"א ע' 154. וראה גם אג"ק חכ"ב ע' קכט, ובהנסמך שם.
(5) לשלימות הענין — ראה בארוכה אג"ק ח"ב ע' רמז. ע' רמז ואילך. ע' שפן.

ימי אד"ו שייכים לקו החסד: יום א' — ספירת החסד, יום ד' — ספירת הנצח, ענף החסד, ויום ו' — הוכפל בו טוב, שמורה על חסדים. וכיון שענינו של ראש השנה הוא המשכת מלכותו ית' ע"י קבלת עול דוקא, קו הגבורה, לכן נדחה קביעותו מימים אד"ו השייכים לקו החסד, ונקבע בימים בגה"ז: יום ב' — ספירת הגבורה, יום ה' — ספירת ההוד, ענף הגבורה, או לכל הפחות ביום ג' שהוא ספירת התפארת, קו האמצעי. ועפ"ז יש לבאר החילוק בין הקביעות דראש השנה בכל השנים לראש השנה הראשון — כי, הטעם הנ"ל לדחיית אד"ו שייך רק עכשיו (לאחרי ראש השנה הראשון), שענינו של ראש השנה נעשה ע"י עבודת האדם (עכשיו באתערותא דלתתא תליא מילתא⁹), משא"כ בראש השנה הראשון שכל הענינים היו מצד כי חפץ חסד הוא⁸, היתה קביעותו ביום ו', שהוכפל בו טוב, קו החסד.

*

ב. רבינו הזקן אמר פעם שבליל ראש השנה צריכה להיות העבודה בשמחה. נכנסו אליו כ"ק אדמו"ר הצ"צ ור' נחום (בנו של אדמו"ר האמצעי) ושאלוהו: כיון שבראש השנה צ"ל עבודה בשמחה, למה הוא — רבינו הזקן — בוכה? והשיב רבינו הזקן שבכיינו היא בדמעות של שמחה⁹.

*

ג. (כשהלכו על יד הנהר חיפש כ"ק אדמו"ר שליט"א מקום שרואים בו דגים, וסיפר:)

מסופר אודות הרח"ו ז"ל שהלך על יד הנהר לאמירת תשליך, ואמר תורה, ולפתע הוציאה צפרדע את ראשה מן המים, ורצה בנו לגרשה, ואמר לו הרח"ו שלא יפגע בה, כיון שרצונה לשמוע תורה¹⁰.

*

ד. אמירה בדיבור, גם כאשר לא מכוונים כל הכוונות כדבעי¹¹ —

(9) ראה ר"ד ליל א' דראש השנה (אחר תפלת ערבית) תש"ז (סה"ש תש"ז ע' 60).

(10) שער רוח"ק להאריז"ל דרוש ג' בהגהה (א). הובא בשער יששכר מאמרי חודש תשרי מאמר שובה ישראל אות כג.

(11) כנראה, בנוגע לסדר תשליך — "ויאמר כו' ויכוין כו'" (המור"2).

(6) חסר הביאור בנוגע להקביעות ביום ד' (המור"2).

(7) לקו"ת נצבים מז, ב. דרושי ר"ה נח, ב. ובכ"מ.

(8) מיכה ז, יח (מהפסוקים שאומרים בסדר תשליך). וראה לקו"ת שם.

ניט האבן קיין חטאה. זעט מען דאך אז שבוועת איז יא פארבונדן מיט מ"ח ולפועל זעט מען אז שבוועת קען קיינמאל ניט זיין בשבת,

ובפרט לפי שיטת רס"ג אז די אלע סימנים פון לא אד"ו ראש וכו' איז דאס הל"מ און אזוי איז אלע מאל געווען, און אפילו קיין איין מאל איז ניט געווען אנדערש, במילא איז אפילו בזמן שהיו מקדשין עפ"י הראי' קיינמאל ניט געווען יום א' דשבועות בשבת. ווארום שבועות איז דאך דער זעלבער טאג ווי דער צווייטער טאג פסח, און וויבאלד אז לא בד"ו פסח, איז דאך דער צווייטער טאג פסח קיינמאל ניט שבת, במילא אויך שבועות קען קיינמאל ניט זיין שבת, ולפי שיטת רס"ג כנ"ל איז אזוי אויך געווען בזמן שהיו מקדשין עפ"י הראי' - אעפ"י אז לכו"ע ניתנה תורה בשבת.

די זעלבע פלא זעט מען אויך בנוגע לר"ה. ר"ה איז דאך זה היום תחלה מעשין, וואס דאס מיינט דאך עיקר מע"ב, עס איז דאך דער יום ברוא אדה"ר, און בריאת אדה"ר איז דאך געווען ביום כשי' ולפועל איז קען ר"ה קיינמאל ניט זיין פרייטאג, ווי דער כלל לא אד"ו ראש.

עס איז קיין קטיא ניט פון סוכות, וואס קען אויך קיינמאל ניט זיין מיט דעם זעלבן קביעות ווי סוכות איז געווען בשנה ראשונה של ברה"ע, ווארום יו"ט סוכות האט דאך קיין שייכות צו דעם ענין פון ברה"ע, ווארום עס איז פארבונדן נאר דערמיט וואס בסוכות הושבתי את בני ישראל בצאתם מצרים.

אזוי אויך בנוגע ליוהכ"פ, וואס קען אויך ניט זיין באותו יום וואס יוהכ"פ איז געווען בשנה שנייה אדה"ר, ווארום יוהכ"פ איז אויך ניט נקבע געווארן מצד אדה"ר נאר מצד וסלחתי כדברך,

די איינציגע פלא איז פון ד"ה וואס איז נקבע געווארן צוליב בריאת אדה"ר, און עס קען קיינמאל ניט אויסקומען באותו יום - יום כשי'. ובפרט לפי שיטת רס"ג אז עס האט קיינמאל אזוי ניט געקענט זיין, ועד"ז בנוגע שבועות.

מ'קען ניט פרעגן אויך רס"ג דערפון וואס אין דעם יאר וואס ניתנה תורה, איז דאך לכו"ע בשבת ניתנה תורה, הייסט דאס אז שבועות איז יא געווען בשבת, ווארום בשנה ההיא איז געווען שבועות ביום נ"א לעומר, איז עס דאך געווען פארבונדן מיט דעם דריטן טאג פסח, און דער דריטער טאג פסח קען דאך זיין בשבת, אבער בסאר הסנים אז שבועות איז תמימים לעומר, קען עס קיינמאל ניט אויסקומען בשבת.

לפי"ז - וואס איז די קביעות הכי קרובה וואס קען זיין לויט ווי עס איז געווען אין דעם יאר וואס ניתנה תורה, איז דאס די קביעות ווי בשנה זו, אז שבועות איז ביום ו' ולמחרתו ביום השבת. וואס לדעת ר' יוסי שבז' בסיון ניתנה תורה איז עס דאך ממש ווי יענער קביעות, ואפילו לדעת רבנן, איז דאך עכ"פ יו"ט שני פון שבועות בשבת, וואס אויך ביו"ט שני זאגט מען דאך זמן מתן תורחינו.

נאך מער: דער יו"ט שני פון שבועות איז אנדערש ווי דער

הנחת הח' בלתי מוגה

דהנה, קביעות שנה זו היא — שר"ה חל ביום החמישי וביום הששי. ותיכף ומיד לאחרי זה בא יום השבת. ופרשת השבוע השייכת לר"ה היא — פרשת האזינו.

ובכל ענינים אלו ישנם מעלות מיוחדות בקשר לר"ה, שבהם מודגש עוד יותר כללות הענין ד"זכרון ליום ראשון", כדלקמן.

ג. ביאור העילוי דקביעות שנה זו — שיום השבת בא מיד לאחרי ר"ה, ללא כל הפסק בינתיים:

איתא במדרש (ב"ר פי"א, ב): "ל"ו שעות שימשה אותה האורה, שנים עשר של ערב שבת, וי"ב של לילי שבת, וי"ב של שבת". כלומר, בריאתו של אדה"ר היתה בערב שבת, ומאז שנברא — שימשה האורה במשך ל"ו שעות רצופות, היינו, שכליל שבת לא הי' הענין ד"ויהי ערב", כי אם ענין של "אור" (יום) כלכד.

וענין זה מודגש ביותר כאשר הקביעות היא באופן שר"ה (יום ברוא אדה"ר) מחובר ליום השבת, ללא כל הפסק ביניהם, כשם שהי' בפעם הראשונה — שמיד לאחרי שנברא אדה"ר (בערב שבת) נכנס ליום השבת, ובאופן ש"ל"ו שעות שימשה אותה האורה", ערב שבת ושבת ביחד.

ויש להוסיף בזה — שאור זה הוא "אור שברא הקב"ה ביום ראשון", עליו אמרו חז"ל (ב"ר שם. וראה ירושלמי ברכות פ"ח ה"ה) ש"אדם (הראשון) צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו", ורק אח"כ — לאחרי ששת (שבעת) ימי בראשית, גנזו הקב"ה.

דהנה, ישנם דעות שאור זה נגנז תיכף ומיד ביום ראשון. אבל — מכיון שעדיין לא נברא אדה"ר עד יום הששי, הרי אם נאמר שאור זה נגנז ביום ראשון, נמצא, שאדה"ר לא ראה ח"ו אור זה! ולכן, בהכרח לומר שבכל ששת ימי בראשית האיר האור שברא הקב"ה ביום ראשון, ולכן "אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו", ורק לאח"ז גנזו הקב"ה (ראה גם שיחת ש"פ בראשית תשמ"ג סכ"ז).

ובנוגע לדיוק הלשון "מסוף העולם ועד סופו", ולא מתחילת העולם ועד סופו — מבואר בדרושי חסידות שהפירוש בזה הוא, מסוף עלמא דאתכסייא עד סוף עלמא דאתגלייא (ע"ד המבואר בענין "מן העולם ועד העולם").

ומזה מובן גודל העילוי ד"אותה האורה" ששימשה במשך ל"ו שעות רצופות (אור שברא הקב"ה ביום ראשון, שבו הביט אדה"ר מסוף העולם ועד סופו). וכאמור — ענין זה מודגש ביותר בקביעות שנה זו, שר"ה מחובר עם יום השבת שלאחרי.

ד. כיאור העילוי בקביעות דר"ה – כיום החמישי וכיום הששי:

בכל יום ויום מימי השבוע הי' שיר מיוחד שהיו הלויים אומרים בביהמ"ק. ושיר זה נקבע להיות "שיר של יום", כלומר, שזהו שירו של היום. כדוגמת השיר של כל נברא ונברא, כמבואר ב"פרק שירה" שכל נברא אומר שירה להקב"ה.

והנה, ב"שיר של יום" דיום חמישי ויום ששי – מודגש הקשר והשייכות לראש השנה:

ב"שיר של יום" דיום חמישי נאמר: "תקעו כחודש שופר בכסה ליום חגיגו" – שזהו כללות הענין דתק"ש בר"ה.

וב"שיר של יום" דיום הששי נאמר: "ה' מלך גאות לבש", שענין זה נפעל בר"ה, יום ברוא אדה"ר, שהכתיר את הקב"ה למלך על העולם כולו.

ה. כיאור העילוי בקביעות דר"ה בשבוע שקורין פ' האזינו:

כפ' האזינו נאמר: "זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" (לב, ז), היינו, זכרון על הענינים שהיו בעבר, עי"ז ששואל אצל אביו וזקנו, וכיו"ב. ובוה מודגש הקשר והשייכות לר"ה – "יום הזכרון".

ונוסף לזה: אודות כללות "השירה הזאת" (שירת האזינו) נאמר "וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו" (וילך לא, כא), היינו, שאפילו אם בשאר דברי התורה שייך ענין של שכחה, הנה בנוגע לשירת האזינו ישנה הבטחה מפורשת בתורה ש"לא תשכח מפי זרעו" – הדגשת ענין הזכרון, שזהו הענין דר"ה – "יום הזכרון".

זאת ועוד:

כפ' האזינו נאמר "ותאחז במשפט ידי" (לב, מא). והרי ר"ה הוא יום הדין והמשפט.

ונוסף לזה:

כללות שירת האזינו היא ענין של **עדות**, כמ"ש "וענתה השירה הזאת לפניו לעד", "שימו לבבכם לכל הדברים אשר אנכי מעיד בכם היום" (האזינו לב, מו).

והנה, כללות ענין העדות קשור עם דין ומשפט, שהרי הגדר והתוקף ד"הגדת עדות" הוא בפני ב"ד דוקא (בשייכות לענין של דין ומשפט), כמודגש בנוגע להלכה שדברי העדים שלא בפני ב"ד אין להם ערך וחשיבות, ולכן יכולים לחזור בהם ממה שאמרו לפני כן, וכיו"ב, ורק כאשר הגדת העדות היא בפני ב"ד – אזי יש לדבר תוקף ד"הגדת עדות", "כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד", וכיו"ב.

בלתי מוגה

אבער נוסף על זה, זעט מען בדורות האחרונים א מנהג נוסף — וואס איז נתפשט געווארן בתפוצות ישראל⁷ — אז די מגבית „מעות חטים“ ווערט מלכתחילה געמאכט אויף צו פארזארגן די וואס זיינען זקוק לזה מיט אלע צרכי חג הפסח.

דער טעם אויף דעם, בפשטות, איז:

היות ווי זיבן טעג [און אין חו"ל, אכט טעג] נאכאנאנד טוט מען ניט קיין מלאכה (אפילו ניט מחזר על הפתחים) און לאידך גיסא: בפסח קומען צו הוצאות נוספות ועוד ועיקר — בצרכי הפסח איז דאך א מצות עשה מן התורה⁸ אויך ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך און אויך בחוה"מ⁹ — דערפאר פארזארגט מען די וואס נויטיקן זיך בזה מיט כל צרכי החג.

עפ"י האט געדארפט אויסקומען אז אויך לפני סוכות האט מען געדארפט געבן עניים לכל צרכי החג. ואדרבה, בנוגע צו סוכות האט געדארפט זיין דער מנהג הנ"ל נאך מער ווי בפסח. וויילע: חג הסוכות איז מער מיט א טאג ווי חג הפסח; און אויך די הוצאות שבסוכות זיינען גרעסער, ווארום עס קומען דאך צו די הוצאות פון א סוכה, חג הסוכות תעשה לך¹⁰ און פון די ד' מינים — ולקחתם לכם, משלכם¹¹.

ואעפ"כ זעט מען ניט עס זאל זיין א מנהג אז פאר סוכות זאל מען מאכן א מגבית אויף פארזארגן די וואס נויטיקן זיך אין דעם מיט כל צרכי החג.

ב. עדי"ז איז די שאלה אויך בנוגע צו ר"ה — האטש עס איז נאר צוויי טעג:

אויך ר"ה זיינען דא הוצאות נוספות, מער ווי יעדער יו"ט. ווארום ר"ה דארף דאך זיין (ווי עס שטייט אין עזרא¹² — געבראכט אין שו"ע¹³) „אכלו משמנים ושתו ממתקים“

[דאס הייסט, אז אויסער דעם וואס בר"ה איז דא דער חיוב פון עונג יו"ט (ווי אין יעדער יו"ט)¹⁴, און „ירבה בבשר ויין ומגדנות כפי יכלתו“¹⁵ —

(7) ויש לברר בפנקסי קהלות ותקנות שלהם מתי נזכר זה לראשונה.

(8) ולהעיר מרמב"ם ה' ממרים פ"ב ה"ג. וראה שם פ"א ה"ב.

(9) שו"ע אדה"ז ה' יו"ט סתקכ"ט ס"ז.

(10) שם וראה שם ר"ס רמב"מ ד.

(11) ד"תשבו כעין תדורו" (אוי"ח סתרלי"ט) וכל השנה דר בדירה שלו בפ"ע. וראה ס' הפרדס

לרש"י. — וראה שו"ע אדה"ז רסתרמ"א. העמק שאלה לשאלות סקס"ט. כף החיים סתרכ"ו.

(12) סוכה מא, ב ובפוסקים שם. וראה שו"ע יו"ד ר"ס רנ — דצ"ל די מחסורו אשר יחסר לו.

(13) פסוק הוא בנחמ"י (ח, י). בב"י ובשו"ע אדה"ז (אוי"ח סתקפ"ג ס"ד). (וראה גם פרש"י ביצה

טו, ב ד"ה אכלו משמנים) כותב „וכן כתוב (בספר) עזרא“ — ע"פ מחז"ל (סנהדרין צג, סע"ב)

ונחמ"י כו' לא אקרי סיפרא על שמ"י. ולהעיר גם מב"ב י"ד, ב (שלא גמנה נחמ"י לספר בפ"ע).

(14) ב"י ושו"ע אדה"ז שם. וצע"ק במגיד מישרים (להב"י) ס"פ נצבים.

(15) שו"ע אדה"ז סתקכ"ט ס"ה.

(16) שם ס"ד.

איז בר"ה דאָ אַז ענין מיוחד „לאכול בשר שמן ולשתות דבש וכל מיני מתיקה“¹⁷,

און נוסף אויף דעם אלעם — כו"כ דברים וואָס מ'עסט לסימן טוב¹⁸ בכל תפוצות ישראל — וואָס דאָס איז דאָך בסוג „די מחסורו אשר יחסר לו“ — וואָס מען איז מחויב געבן¹⁹

האָט דאָך געדארפט זיין אַ מנהג אַז מען זאָל מאַכן אַ מגבית לעניים לצרכי ר"ה?

די שאלה איז נאָך גרעסער: נאָך די ווערטער „אכלו משמנים ושתו ממתקים“ איז דער פסוק²⁰ ממשיך „ושלחו מנות לאין נכון לו“. וואָס דער פירוש הפשוט אין „לאין נכון לו“ איז „לעני שאין מזומן לו מאכלו“²¹.

ואעפ"כ געפינט מען ניט עס זאָל זיין אַ מנהג אַז פאַר ר"ה זאָל מען שיקן מנות צו עניים אַז זיי זאָלן קענען מקיים זיין „אכלו משמנים ושתו ממתקים“ וכו' ²²?

ג. ויש לומר הביאור בזה:

אַזוי ווי ר"ה טוט מען כמה וכמה ענינים אַלס סימן צו דברים טובים²³ במשך כל השנה, וואָרום „סימנא מילתא היא“²⁴ — און אויך דאָס וואָס „נוהגין לאכול בשר שמן ולשתות דבש וכל מיני מתיקה“ איז עס אַלס סימן „כדי שתהא השנה הזאת מתוקה ושמינה“²⁵ — דעריבער האָט מען ניט געוואָלט מתקן זיין אַ מנהג פאַר ר"ה וואָס זאָל „מכריז“ זיין אַז בר"ה וועלן זיין עניים וכו' — און פאַר ר"ה זאָל מען די עניים געבן ממעות צדקה אויף צרכי ר"ה — חאַטש עס קען דאָך זיין תשועת ה' כהרף עין.

[ס'איז קיין סתירה ניט להנ"ל דערפון וואָס ער זאָגט אין פסוק „ושלחו מנות לאין נכון לו“ [וואָס דער פירוש הפשוט פון „לאין נכון לו“ איז „לעני כו"כ“²⁶ — ווייל דאָס איז געווען בתוך ר"ה (לאחרי חצות היום)²⁷. ופשוט, אַז

(17) שו"ע אדה"ז סתקפ"ג שם. מבי" שם.

(18) כריתות ו, א. שו"ע או"ח סתקפ"ג.

(19) נסמן לעיל הערה 12.

(20) נחמי' שם.

(21) רש"י שם — וראה ביצה (טו, ב) אבל הרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, וראה הערה הבאה.

(22) בפר"ח סו"ס תקפא: „ונוהג אני לשלוח מנות לעניים ערב ר"ה כדכתיב .. ושלחו מנות לאין נכון לו“. ובספר כתר שם טוב להרב גאגין ח"ו ע' 60 (לאחרי שמביא הנ"ל): „ולא ידעתי מדוע מנהג זה לא נתפשט בתפוצות ישראל כו"כ. — המדובר כאן והפליאה הוא על שאין מנהג קבוע ומגבית ובפרסום בנוגע לחה"ס וגם לר"ה, ומשך זמן לפנייהם וכו'. ואין מתורץ כלל במש"כ בזח"ג (קד, א) דבחה"ס בעי למיחדי למסכני ובסידור האריז"ל דבערב סוכות יש להרבות בצדקה. (23) כריתות שם.

(24) לחודדי אפשר לומר, שזוהי כוונת הש"ס (ביצה שם) בהשאלה „מאי לאין נכון לו“ (ולא ניחא ל"י להשי"ס לפרש כפשוטו, לעני כו"כ).

(25) ראה נחמי' שם פסוק ג'.

ג. אמרו רז"ל⁵ "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא", ומזה מובן שגם "מלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא"⁶. ולכן למדים כמה פרטים בענין הכרת הקב"ה למלך מהכרת מלך בשר ודם.

ובכן⁷:

א' הפרטים שצ"ל בהכרת מלך בשר ודם הוא — ענין השמחה, כיון שזהו א' הסימנים לכך שהעם מתבטלים אל המלך, וחפצים לקבל על עצמם את המלך.

ומזה למדים שגם הכרתו של מלך מלכי המלכים צ"ל באופן כזה — מתוך שמחה, וכמאמר "ומלכותו ברצון קבלו עליהם"⁸.

וכיון ש"אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו"⁹, הנה בשעה שהקב"ה תובע מבנ"י את ענין השמחה, הרי זה באופן ש"מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות"¹⁰, ועליו ליתן לבנ"י את האפשריות לענין השמחה, ושלא יהיו אצלם מניעות על השמחה.

ובפשטות: כיון שישנם כמה שנמצאים במצב של העדר השמחה, בגלל שחסר להם בענינים המביאים לידי שמחה — צריך הקב"ה לתת להם את כל ההשפעות הטובות כדי שיוכלו להיות בשמחה, ושמחה כפשוטה (ללא "פשט'לאך") — לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות (שהרי על רוחניות בלבד אי אפשר לברך).

ובפשטות — שתהי' שנה טובה ומבורכת בטוב הנראה והנגלה, עד לגאולה האמיתית ע"י משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן בעצמו, ועמד מלא קומתו ורקד על מקומו].

(סה"מ תש"ג ס"ע 6 ואילך).

(8) נוסח ברכות ק"ש.

(9) ע"ז ג, סע"א.

(10) שמו"ר פ"ל, ט.

(5) ברכות נח, א.

(6) ראה גם תו"מ חל"ח ס"ע 301 ואילך.

רש"נ.

(7) ראה ד"ה יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ב

בס"ד. שיחת ליל א' רחג הסוכות תשמ"ז.

— לאחרי תפלת ערבית —

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א הכריז "גוט שבת גוט יום טוב", וכל הקהל אחריו — ג"פ. אח"כ התחיל לנגן "ושמחת בחגך".

ב. פותחין בדבר מלכות — דברי רבינו הזקן באגה"ק¹ ש"בכל שנה ושנה יורד ומאיר... אור חדש ומחודש... עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה", אשר, המשכת ה"אור חדש" היא בראש-השנה, אבל, התגלות ההמשכה דר"ה היא — בחג הסוכות, החל (ובעיקר) מיום ראשון לסוכות, כדלקמן.

וכל זה נפעל ע"י עבודתם של ישראל דוקא, וביחד עם זה, שלימות ההמשכה והגילוי הוא — כשנמשך ומתגלה (לא רק לישראל, אלא גם) בכל העולם כולו, הן בנוגע לר"ה והן בנוגע לסוכות, כדלקמן.

וזה מובן גם בנוגע לשמחת בית השואבה — א' הענינים העיקריים רחג הסוכות, "זמן שמחתנו" — שהשמחה בשנה זו צריכה להיות באופן של חידוש שלא הי' כמוהו, ונוסף לזה, שמחה שתומשך גם במציאות העולם, כדלקמן.

ג. ביאור הדברים:

ענינו של "ראש השנה" הוא — ע"ד וכדוגמת ה"ראש" הכולל ומנהיג את כל אברי הגוף², אשר, עם היות שכל הענינים שב"ראש" הם באופן רוחני ונעלה יותר כו', הרי, מכיון שה"ראש" שייך גם לכל הגוף, כאמור, שכולל ומנהיג את כל אברי הגוף, מובן, שכל הענינים שב"ראש" נמשכים גם בכל הגוף, וככל שיתוסף במעלת ה"ראש", באופן רוחני ונעלה כו', יתוסף גם בכל אברי הגוף, כגשמיות כפשוטו, ועד"ז כנמשל, שה"אור חדש" דר"ה נמשך בכל ימי השנה כולה.

אמנם, ענין זה מודגש במיוחד בחג הסוכות — שבו מתגלים כל עניני

ר"ה:

כתיב³ "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגינו", ומבואר בחסידות⁴ שהחידוש ("בחודש") דר"ה הוא באופן ד"ככסה", כלומר, באופן של כיסוי והעלם, והתגלותו — "ליום חגינו", בחג הסוכות.

(1) סימן יד. (2) ראה לקו"ת תבוא מא, סע"ג. נצבים מז, סע"א. דרושים לר"ה נח, א ואילך. עט"ר פתחלתו. ובכ"מ. (3) תהלים פא, ד. (4) לקו"ת דרושים לר"ה נח, רע"ד. סידור (עם דא"ח) שער ר"ה רלה, ב. ובכ"מ.

ליתר ביאור:

מובן וגם פשוט שגם עניני ר"ה הם בתוקף ("שטורעם") הכי גדול — החל מהענין ד"תמליכוני עליכם"⁵, "מלך על כל הארץ"⁶, כמודגש גם במנהג ישראל שעונים "אמן" (על הברכה "מלך על כל הארץ") בקול רעש גדול: אלא, שלפי־ערך הגילוי שהי' צריך להיות — הרי זה באופן ד"בכסה", ואילו שלימות הגילוי נעשה "ליום חגיגו", חג הסוכות.

וע"ד שמצינו בנוגע לענין השמחה:

גם בר"ה ישנו ענין השמחה — שכן, הכתרת המלך היא "בשמחה גדולה"⁷, וכמובן בפשטות שאין לך שמחה גדולה מזו שהקב"ה מבקש מישאל "תמליכוני עליכם", ומקבל את הכתרתם: אלא, שלפי־ערך השמחה שהיתה צריכה להיות — הרי זה באופן ד"גילו ברעדה"⁸, היינו, שמודגש יותר ענין היראה, "ימים נוראים", ואילו שלימות השמחה היא "ליום חגיגו", חג הסוכות, "זמן שמחתנו".

זוהי איפוא המעלה המיוחדת בחג הסוכות בנוגע להמשכת ה"אור חדש" — שכן, עם היות שעיקר המשכת החידוש נעשה בר"ה, הרי, הגילוי בעולם נעשה בחג הסוכות.

ד. והנה, גילוי ה"אור חדש" דר"ה בחג הסוכות קשור במיוחד עם ענין השמחה:

לכל זמן — עבודה מיוחדת, ובלשון הירוע⁹: "כל יומא ויומא עביד עבידתי", אשר, עבודה מיוחדת זו נעשית ה"שער" לכל שאר הענינים.

וכנדוד: ענינו המיוחד דחג הסוכות הוא — "זמן שמחתנו", ומכיון שכן, הרי, גם גילוי החידוש דר"ה ("בכסה ליום חגיגו") נעשה ע"י ענינו המיוחד דחג הסוכות — ענין השמחה.

ויש להוסיף, שמכיון שטבע השמחה שפועלת פריצת גדר¹⁰, למעלה ממדידה והגבלה, בלי־גבול — הרי זה שייך במיוחד לענין החידוש, "אור חדש ומחודש שלא הי' מאיר עדיין מעולם", באופן של פריצת גדר.

וכענין השמחה גופא — שמחת בית השואבה, שלימות השמחה, כמארו¹¹ "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", אשר, אע"פ שבזמן הזה לא שייך הענין דשאיבת המים כדי לנסך ע"ג המזבח, מ"מ,

(5) ר"ה טז, סע"א. שם לד, ב. (6) נוסח תפלת העמידה דר"ה (חתימת ברכת "אלקינו כו' מלוך כו'"). (7) המשך יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת תש"ג רפ"ב. (8) תהלים ב, יא. וראה לקו"ת נצבים מז, א ואילך. ובכ"מ. (9) זח"א רה, סע"א. ח"ג צד, רע"ב. (10) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. (11) סוכה נא, סע"א — כמשנה. שם, ב.

בלתי מוגה